

Северин - Мрачковська Л. В.
канд. філос. наук, доцент кафедри філософії
ДВНЗ “Київський національний економічний університет імені
Вадима Гетьмана”

Україна, м. Київ

ЕКОНОМІЧНА ОСВІТА ТА ВИХОВАННЯ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ВІДПОВІДНІСТЬ ВИМОГАМ СЬОГОДЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Бурхливий розвиток економічної науки та практики на рубежі ХХ - ХХІ ст. вимагає від науковців, працівників системи вищої освіти уважного ставлення до оновлення знань у цій сфері. Сьогодні, практично, всі працівники державних та комерційних установ тією чи іншою мірою зобов'язані володіти фінансово-економічною підготовкою. Це вже – актуальна вимога сьогодення, оскільки ми живемо в “новій історичній формі господарства – геофінансовій економіці, незалежно від того, бажаємо ми це визнавати чи ні” [1, с. 123]. Ця обставина перевертає всю систему традиційного економічного мислення.

Нове економічне мислення формується, насамперед, у вищій школі, й остання покликана виховати не просто фахівця з питань економіки, носія певної системи знань, а людини з широким світоглядом, високим рівнем самосвідомості й економічної культури, що керуватиметься у своїй професійній діяльності не тільки власними інтересами, а й потребами та ціннісними пріоритетами суспільства. Ця важлива місія системи вищої школи має реалізовуватися шляхом планомірного впровадження в науковий процес елементів економічної освіти та виховання.

Економічна освіта й виховання – два взаємопов'язані методи впливу суспільства, системи вищої освіти, зокрема, на молоду людину з метою формування її економічних якостей, що найбільшою мірою відповідають цілям та принципам суспільного господарювання. Вони дозволяють їй, з одного боку, глибше пізнати

сутність економічних процесів, осмислити різні економічні явища, засвоїти економічні поняття та категорії, навчитися робити відповідну оцінку існуючої економічної практики й на цьому ґрунті більш усвідомлено досягати поставлених економічних цілей, з іншого, - сформувані власні переконання, мотиви, установки, ціннісні орієнтації тощо.

У загальному вигляді система економічної освіти у вищій школі має передбачати:

- ❖ Диференційований підхід до організації економічного навчання, що відображається у створенні учбових програм, призначених для різних категорій студентів (педагогічного, технічного, медичного тощо профілю).
- ❖ Єдині вимоги до рівня економічної підготовки студентів на основі типових учбових програм (виключення мають становити студенти економічних вузів (факультетів вузів), для яких передбачається поглиблена навчальна програма).
- ❖ Послідовність у вивченні економічної теорії та практики.
- ❖ Поєднання економічного навчання з практикою.

З освітою органічно пов'язане виховання, оскільки багато його завдань вирішуються в процесі навчання як найбільш важливого засобу виховання.

Економічне виховання молоді здійснюється шляхом впливу на неї сукупності таких засобів, як: ідеологічних (інформація, агітація, економічна пропаганда); організаційно-економічних (удосконалення економічних умов, відносин, стимулів, форм та видів діяльності тощо); соціальних (зростання матеріального забезпечення, покращення умов праці, відпочинку, освіти тощо); правових (закони, нормативні акти, що регулюють економічну діяльність та відносини); емоційно-психологічних (задоволеність роботою, результатами економічної діяльності) [2, с. 164]. Особлива роль в економічному вихованні відводиться системі навчання (розробка та удосконалення навчальних програм, проведення тематичних тренінгів, семінарів, лекцій тощо).

Головне завдання економічної освіти - розкриття сутності економічних понять, категорій, законів, поглиблення інтересу до економіки, вироблення навиків економічного мислення, формування економічної свідомості. Мета економічного виховання – більш широка: формування на ґрунті засвоєних знань і переконань соціальних норм поведінки, що регулюють поведінку людини у

відповідності з вимогами об'єктивних економічних законів, державної економічної політики (наприклад, сумлінне, зацікавлене ставлення до праці, власної справи; готовність економічно грамотно мислити, давати вірну оцінку процесам та явищам суспільного життя загалом). Економічна освіта формує, переважно, наукову ідеологію в межах суспільства (систематизовані, теоретичні погляди), економічне виховання – психологію (переконання, мотиви, установки, ціннісні орієнтири тощо).

Єдність освіти та виховання, синтез знань, переконань та вчинків формують у молодій людині нові раціонально-емоційні духовні якості: господарність, активність та мобільність у вирішенні господарських завдань, бережливість, дисциплінованість та сумлінність в організації трудового процесу, відповідальність перед суспільством тощо.

Економічна освіта та виховання в системі вищої школи - важливі чинники підготовки багатьох поколінь людей з метою ефективної роботи та господарювання в умовах інтенсифікації виробництва, більш ефективного використання виробничих ресурсів, глобалізації економічних процесів. Вони формують економічний світогляд особистості, її готовність до дій у відповідності із засвоєними економічними знаннями. Економічні знання розширюють світогляд людини, сприяють більш глибокому усвідомленню її конкретної ролі у розвитку суспільного виробництва, допомагають працювати продуктивніше. Це потужний резерв підвищення ефективності суспільного виробництва.

Таким чином, економічна освіта й виховання в системі вищої школи виступають вагомими чинниками формування нової економічної культури молоді людини, основними цінностями якої є: професійна компетентність, засвоєння новітніх, відповідних духові часу принципів управління, здатність долати інерцію та консерватизм, реалістично оцінювати поточні та прогнозовані процеси й, відповідно, пропонувати конструктивні висновки для практики, точний розрахунок, поміркована підприємливість, бережливість, працелюбство, сміливість у досягненні успіху, усвідомлення відповідальності перед суспільством. Тип молоді, що є носієм цих та подібних моральних цінностей в сфері економіки, - найбільш перспективний з огляду на реалії та вимоги сьогодення, домінантами якого є інтенсифікація виробництва та орієнтація на глобалізацію економічного розвитку у світовому масштабі.

Зазначимо, що між індивідуальною економічною зрілістю людини та господарським розвитком суспільства існує безпосередній взаємозв'язок: для того, щоб повноцінно та ефективно виконувати свої економічні функції, людині потрібні певна освіта та виховання. При цьому рівень економічного виховання та освіти може слугувати одним із показників соціального прогресу.

Література

1. Белоліпецький В.Г. Тревожна гармонія в вищій школі // Філософія господарства. – М.: Изд-во ИТРК. – 2001. -№ 1(13). –С. 122-136.
2. Пономарев Л.Н., Попов В.Д., Чичканов В.П. Економічна культура: (сутність, напрямлення розвитку). – М.: Мисль, 1987. – 269 с.